

vajo, naj se kar njih kurija ogradi z določbo, da je za nje odpravo potreba celo tričetrtinska večina. Želja se jim ne bode izpolnila, in prej ali slej zapade njih kurija svoji osodi. Kamen, ki se je sprožil, se več ustaviti ne da. Prej nego sedanje stranke mislijo, utegnemo tudi v Avstriji dobiti popolnoma naroden zastop. To bode pa tudi zmaga Slovanov nad Nemci. Pokazal se bode pravi slovanski značaj večine naše države. Mi le želimo, da kmalu pride ta dan zmage, ki končno stre nemško prevlado v Avstriji. Bog daj, da bi kmalu praznovali to zmago, pravo slovansko Veliko noč.

Politični pregled.

Volilna pravica hlapcev. — Ne le gospodu klaniku Klunu, temveč tudi dr. Ebenhochu ne ugaja, da bi hlapci volili. „Linzer Volksblatt“, ki je glasilo tega poslanca, priporoča, naj bi se določilo, naj se prepusti deželni zborom, da sklenejo, naj li v posamičnih kronovinah volijo hlapci ali ne. Sklicuje se na to, da so razmere v raznih kronovinah različne. Seveda če bi se tak predlog vsprejel, bi hlapci nikjer ne volili, kjer imajo konservativci večino v deželnem zboru. To zopet kaže, kakšni prijatelji razširjenja volilne pravice so konservativci. To si bodo povsod posli zapomnili, kadar bodo imeli iti voliti in jim dajo primeren odgovor, ako se bodo usiljevali za kandidate. Konservativci dobro vedo, da niso priljubljeni pri narodu. Za ves upliv se imajo zahvaliti le agitaciji duhovnikov, če se pa dosti pomnoži volilcev, pa duhovski agitatorji ne bodo mogli vseh obdelati, in konservativci bi propali.

Protoliberalci dolnjeavstrijski so imeli te dni shod in izvolili neki osrednji volilni odbor za vse volitve v deželi. Shoda so se udeležili protisemitski državni in deželni poslanci. Predsednikom volilnemu odboru je voljen dr. Lueger, njega namestnikom pl. Pacher in Polzhofer, perovodjama dr. Gessmann in Steiner. Na shodu je vladala lepa sloga, samo poslanca Hauck in Dötz sta ugovarjala osnovi tacega odbora in odstopila, predno se je volitev začela. Pri bližnjih volitvah bodo torej krščanski socialisti in nemški nacionalci še jedini. Oboji vidijo, da jim to najboljše kaže, kajti liberalci še niso uničeni. Boj mej njimi se še le začne, kadar bodo liberalci toli oslabiljeni, da jim ne bodo nič škodovati mogli. V kratkem bodo volitve za deželni in državni zbor in tedaj bode liberalna stranka pač potisnjena v neznatno manjšino.

Gospod Klun in volilna reforma. — Gospod Klun ni mož, o katerem bi se moglo reči, da se trdno drži svojih nazorov. Tudi pri razpravi o volilni reformi je to pokazal. Pri občni razpravi v odseku se je bil potegnil za volilno pravico hlapcev. Toda jedva je odsek se izrekel v zmislu tedaj izražene Klunove želje, že je gospod kanonik podpisal predlog odsekov manjšine, da naj se hlapcem ne prizna volilna pravica. Gospoda grof Falkenhayn in pa štajerski poslanec Hagenhofer sta isto storila. Kaj da je gospoda kanonika nagibalo, da je izneveril se svojim prvotnim nazorom, ne vemo. Najbrž je dobil kak migljaj od katoliške stranke iz Ljubljane, da naj nikar ne glasuje za tako razširjenje volilne pravice. Gospodje pri katoliški stranki niso nič posebni prijatelji tacega razširjenja volilne pravice. Tem težja bode agitacija, čim več bode volilcev, mislijo si. Kmete imajo na svoji strani, a o hlapcih pa ne vedo, če bi se tudi dali tako lepo voditi.

Poslovenjena Koroška. — Celo v glavnem mestu „rajha“, v Berlinu, se že spominjajo naših koroških Slovencev. Dunajski nemški list „D. Volksblatt“, ki se vkljuba svojemu „krščanstvu“ rad zaganja v Slované, je objavil nedavno članek proti „poslovenjevanju“ Koroške po ministru Badeniju. Kako Badeni to počenja, nam je res povsem neznan,

menda mislijo na tisti odlok, ki priznava slovensko-katoliškemu političnemu društvu, da mora celovski okr. glavar slovenskim dopisom tudi odgovarjati slovenski. Ta članek je hudo razburil Berlinčane, ki menda mislijo, da se koroški Nemci zdaj kar živi na meh derejo. Sklicujejo se na grofa Goluchowskega, vnaneja ministra. Češ, ko Goluchowski v Berlinu išče in utrijuje nemško prijateljstvo, Badeni doma deluje proti (?) Nemcem. Da smemo verjeti imenovanemu listu, bili so Berlinčani vsled tega silno razburjeni in tamošnji listi so močno razsajali, pisoč, da pogoj avstrijsko-nemški zvezi je ta, da se v Avstriji skrbno „varuje“ nemška posest. Drznost berlinskih Prusjakov je, kakor kaže predstojee, priklopela do vrha. Ne vemo, kaj se ima vmešavati v naše notranje zadeve. Kakor mi puščamo Berlinčane pri miru, da počenjajo, kar jim drago, in se makari tudi postavljajo na svoje prusjaške glave; ravno tako pa odločno zavračamo njih drznost. In skrajno drzno je, če nam ti ljudje hočejo žugati zavoljo tega, da se v slovenskem kraju na slovenske dopise od uradnikov, ki se redijo s slovenskim kruhom, odgovarja slovenski! Kar se tiče one zveze med Avstrijo in Nemčijo, se lepo zahvaljujemo, da naj nosimo velike stroške te zveze in zato naj nam ptujci še — ukazujejo v čisto domačih zadevah. Saj imajo glavni dobiček od nje tako le Nemci, ki se znajo vselej delati mogočne na stroške — drugih. Celo poštenim Nemcem samim že preseda, da Prusjaki svoj nos toliko vtikajo v naše zadeve in krepko jih je okrcal zato katoliški pisatelj Ad. Trabert v „Volksblatt F. St. v. L.“ št. 34., poudarjajoč, da le Prusjaki nas potrebujejo, mi pa tudi brez njih lahko izhajamo. Oni vrli list piše: „Vsako umesanje v naše notranje zadeve, vsako ščuvanje nemško-narodnega šovinizma v naši stari državi, katere trdna podlaga je postavna enakopravnost njenih narodov, zavračujemo zdaj in vselej kot neznosno prevzetnost in sovražstvo“. Tako je prav, in le po tej poti pridemo do — miru!

Afrika in Italija. — Zadnji čas ne dohajajo nič kaj natančna poročila iz afriškega bojnega polja. Poroča se o manjših praskah in o sklepanju miru Italijanov z Abesinci. Ker pa ti preveliko vojno odškodnino zahtevajo, se najbrže mir ne bo še tako naglo sklenil. — V italijanski zbornici je bilo zaradi afriških zadev že par rezkih debat, vendar je pa slednjič vlada zmagala. Pri razpravah se je prišlo na sled, da je bivši ministerski predsednik Crispi poskril in odstranil vse akte zadevajoče afriško zadevo. Delal je samooblastno. Celo vojnega ministra ni obveščal o svojem postopanju glede Afrike. Vse nesrečne vojske in poraza v Afriki je kriv edino le Crispi. — Glede nesrečne bitke pri Adui se je izjavil neki general, da so bili vsi proti bitki, le poveljnik Baratieri jo je hotel imeti, je torej edino le ta kriv velikega poraza pri Adui. Pravica zasleduje oba, ki sta se toli pregrešila. — Po nekih poročilih je zbral Menelik, kralj abesinski, novo vojsko 50.000 mož. Baldissera je prosil italijansko vlado za podkrepljenje. Poslalo se je v Afriko zopet več batalijonov vojakov. Italijanskim vojakom močno primankuje vode. Pošiljajo jim jo celo iz Italije.

Afrika in Anglija. — Skoro večje zanimanje je na političnem polju zadnji čas za angleško-afrikanke homatije, nego za italijansko vojsko v afriški Abesiniji. Sudanci so se ojačili in stoje z vso silo napram angleško-egiptovskim četam. Njih vojno število prezesa daleč ono Angležev. Anglija šteje svojih vojakov do 9000 v Afriki, dočim je Sudancev blizu 100.000 mož in to raznovrstnih vojakov s kakimi 70 topovi. Vrh tega so Afrikanci bolj organizovani nego Angleži in kraja bolj vajeni. Da bi torej Angleži s svojo ekspedicijo v Afriki kak uspeh imeli, je dvomljivo. Pri teh razmerah naj bodo še hvaležni, če svoj vpliv v Egiptu obdrže in jih Sudanci v tem vplivu v Afriki ne prikrajšajo. Ni čudno, da so bile jako burne debate v angleškem parlamentu zaradi afriške ekspedicije. Eni so za njo, drugi odločno zoper. Glede denarja za ekspedicijo so jo Angleži prav srečno nalezli. Vlada je

namreč predlagala vsem evropskim vevlastim, naj se porabi v to svrhu eden del egiptovskega rezervnega zaklada, o katerem pa odločuje posebna komisija. Italija, Nemčija in Avstro-Ogerska so temu privolile, Rusija in Francija pa ne. Ker je angleška vlada torej dobila večino, nakazala se ji je ogromna svota 500 000 funtov šterlingov. Kaj bo pa posledica ekspedicije in nasprotja, ki se je pri vevlastih pri tej zadevi pokazal, o tem nas pouči prihodnost. Posebno previdno se nam ne vidi ravnanje Anglije. — Turčija je sedaj sprožila misel, da naj se egiptovsko vprašanje končno reši. Rusija in Francija sta temu že pritrdili. To je storila Turčija iz maščevanja nad Angleži, ker so jo ti o vprašanji glede porabe egiptovskega rezervnega zaklada prezrli, a ima kot vihovna vlast nad Egiptom tudi svojo besedo pri tej zadevi.

Kuba. — Nesrečna vstaja na Kubi še ni udušena in tudi ne kaže, da bi kedaj bila. Od kar so ameriške Zvezne države proglasile Kubo za samostojno republiko, imajo vstasi še večji pogum. Pustošenja ni ne konca in kraja. Španjci ne morejo biti kos vstaškim četam, ki dobivajo znatno moralno in gmotno pomoč od Zveznih držav. Španjska vlada hoče sedaj utrditi več obrežnih mest, ki so v nje rokah, ker tudi ta že niso več varna pred vstasi. Tako poskuša Španija vse, da bi si le ohranila Kubo. Kolikor dolgo ji bodo količkaj dopuščala sredstva, bo ta žrtvovala, ako ji bodo ta popolnoma pošla, potem — je Kuba zgubljena za Španijo. — Sedanji španjski poveljnik na Kubi Weyler, se hoče odpovedati, ker vidi, da nič ne opravi.

Obrtnija.

Električna naprava v Ljubljani.

II.

Kakor ima vsaka stvar dve strani, poleg solnčne tudi senčno, tako imamo tudi pri električnih napravah za istomerne toke in akumulatorje senčno stran, katere nikakor ne smemo prezreti.

Prva senčna stran pri teh napravah je ta, da pri napravah za istomerne toke večjih daljav ne moremo tako lahko zmagovati, kakor z izmeničnimi toki, zelo velikih daljav pa sploh ne. V čim večjo daljavo hočemo napeljati električni tok, tem debelejši elektrovođ moramo izbrati, če se hočemo izogniti preveliki izgubi na napečnosti. S tem pa se povečajo tudi stroški za napravo. Odsek je v tem oziru delal raznovrstne račune ter pri tem, kakor že izvedenec prof. Schlenk, prišel do zaključka, da za ljubljanske razmere v gospodarstvenem oziru bolj ugaja naprava za istomerne toke. Druga senčna stran so akumulatorji; oni so dragi, zahtevajo natančnega nadzorstva in na leto precejšno svoto za ohranitev v dobrem stanju. Pri vsem tem pa nas praktična izkušnja uči, da se dan za dnevom zlasti v mestih, ki nimajo velike obsežnosti, urejajo električne naprave z akumulatorji in da je v obče število takih naprav toliko, kakor število naprav za izmenične toke.

Pri svojih daljših razpravah je enkêta prišla do zaključka, naj se gradba električne naprave odda tvrdki Siemens & Halske na Dunaju. Ta tvrdka je predložila najbolj podrobno izdelane projekte, ne stavi nobenih višjih cen kakor katera druga tekmujočih tvrdk, nasprotno,

ta tvrdka dovoljuje mestni občini za svoje lastne izdelke 5 % popusta, dočim je tvrdka Ganz & Comp. pri svojih proračunih za svoje patente zahtevala posebno odškodnino. Tvrdka Siemens & Halske zgradila je že zelo veliko manjih in večjih električnih naprav (v najnovejšem času tudi v Serajevu napravo za razsvetljavo in železnico) ter uživa mej podjetništvu te vrste sploh velik ugled. Na drugo, prav tako veliko tvrdko Ganz & Comp. ne more se dalje ozirati, ker ni predložila nobenega projekta za istomerne, marveč le za izmenične toke. Tretja tekmujoča tvrdka Schuckert & Comp. je inozemska in ni predložila nobenega tako popolnega projekta kakor Siemens & Halske. Kar zadeva tehniški del projekta, pritrdil je odsek načrtu tvrdke Siemens & Halske v vsem, izimši obseg naprave. V doposlanem načrtu se nahajajo trije parni stroji, vsak po 200 konjskih sil, z vso potrebno opremo; odsek pa je mnenja, da z ozirom na velikost projektovane akumulatorske baterije za sedaj zadoščata dva taka parna stroja, vendar se mora centrala zgraditi tako, da se tretji parni stroj z vso opremo lahko koj postavi, čim bi nastala potreba za to.

Stroški za električno napravo znašali bodo 400.000 goldinarjev in sicer stavbe in dela, katera ima mestna občina oskrbeti v svoji režiji, 78.613 goldinarjev, stroški za parne kotle, stroje, akumulatorje, elektrovođno mrežo ter sploh za dela in reči, katere ima oskrbeti tvrdka Siemens & Halske, 321.397 gld. Letni dohodki električne naprave proračunani so na 64.380 gld., letni stroški na 62.900 gld. in bi torej bilo letnega prebitka 1480 gld. Pri računanju dohodkov postavil se je za vsak hektovat in uro znesek 3-8 kr. in je cena izdatno nižja kakor drugod v Avstriji ter znaša za žarnico s svetljivostjo 16 normalnih sveč 2 kr. na uro. O elektrovođni mreži omenjamo, da je nje kapaciteta proračunjena v glavnem ali napajalnem delu za 6000, v razdelilnem delu pa celo za 7000 istočasno svetečih žarnic. Zaradi prevelikih stroškov ni moči po vsem mestu, oziroma po vseh ulicah, polagati kabljev, ampak le v glavnih in najbolj ljudnatih; drugod tekli bodo elektrovođi po zraku.

Poročevalec omenil je končno v svojem dve uri trajajočem poročilu, da so sedaj vsa pripravljalna dela v toliko izvršena, da se lahko sklepa o oddaji električne naprave. Sicer pa je nujno potrebno, da se z zgradbo čim prej prične, ker sedaj veljavna pogodba s plinovo družbo poteče že meseca novembra letos. Izkušnja v letošnji zimi pa nas je tudi dokaj dobro poučila, da so plinovodue cevi na več krajih poškodovane in zamašene, da vsled tega plinova razsvetljava ne funkcijonira več zanesljivo. Plinarna v sedanjem stanju ne more več zadoščati vsem zahtevam. Tudi ta okolnost nas sili, da si mesto kmalu preskrbi električno luč. Ker se bode ravno sedaj veliko hiš temeljito popravljalo in prezidavalo, pri kateri priložnosti se lahko uvede električna razsvetljava, je pač gotovo, da ne kaže odlašati s pričetkom gradbe.

Poročevalec stavil je končno v imenu odseka sledeče predloge: